

בג"ץ 5512/13 - פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול בירושלים ואח'

בג"ץ 5512/13 - פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול בירושלים ואח'עליו

בג"ץ 5512/13

פלונית

נגד

1. בית הדין הרבני הגדול בירושלים

2. פלוני

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

[22.08.2013]

כבוד השופט א' רובינשטיין

כבוד השופט י' דנציגר

כבוד השופט י' עמית

עתירה למתן צו על תנאי וצו ביניים

בשם העותרת

עו"ד גלעד גלזמן

בשם המשיבים:

עו"ד הילה צאירי

פסק-דין

השופט י' עמית:

עתירה כנגד החלטת בית הדין הגדול לערעורים מיום כ"ו סיון תשע"ג (4.6.2013).

1. אקדים ואומר כי העתירה כתובה באופן שמקשה עד מאוד על הקורא להבין את הרקע העובדתי כסדרו או את הסעד הנדרש, ואת העובדות המפורטות להלן נאלצתי לדלות בעיקר מנספחי העתירה. הצדדים נישאו זה לזו ביום 29.12.1974 ולהם שלושה ילדים בגירים. ביום 2.6.1998 הגישה האשה לבית הדין הרבני האזורי בפתח תקווה תביעה לשלום בית ולחילופין תביעת גירושין לה כרכה את ענייני הרכוש והממון. בחלוף מספר ימים הגישה בבית המשפט לענייני משפחה תביעה למזונות אשה וקטנינים. הבעל כפר בסמכותו של בית הדין הרבני לדון בענייני הרכוש, והגיש תביעה רכושית בבית המשפט לענייני משפחה. ביום 11.7.2002 הגיעו הצדדים להסכם גירושין שאושר בבית המשפט לענייני משפחה. כמו כן הוחלט, כי נושאי הרכוש יידונו בבית הדין הרבני.

2. כפי שעולה מהחלטות בית הדין, עיקר המחלוקת בין בני הזוג נסבה על מגרש בשטח 600 מ"ר שניתן לאשה במתנה על ידי הוריה בשנת 1975. כפי שעולה מהחלטות בית הדין, האשה טענה כי לאחר מות אביה הוחלט בין היורשים כי האשה תפצה את יורשי אחותה שנפטרה בסך של 500,000 לירות. בשנת 1987 מכרה האשה מחצית מהמגרש תמורת הסך של \$36,000, ובאותה שנה החלו בני הזוג לבנות את ביתם על מחצית המגרש שנותרה בבעלות האשה, שהעבירה בהמשך מחצית הזכויות במגרש לבעל ללא תמורה. מימון הבנייה נעשה על ידי בני הזוג באמצעות הלוואות משכנתא וכספים משותפים, בין היתר, ממכירת דירה קודמת של בני הזוג.
3. ביום 22.11.2005 ניתן פסק דין בבית הדין הרבני האזורי, בו נקבע בדעת רוב כי על בני הזוג להתגרש, וכי הבית והמגרש יחולקו בין הצדדים בחלקים שווים ביניהם. דעת המיעוט סברה, כי מאחר שהאשה מעוניינת בשלום בית אין מקום לחיוב גט ולחלוקת רכוש.
- על פסק דינו של בית הדין האזורי ערערו הצדדים לבית הדין הגדול לערעורים. בהחלטתו מיום 14.12.2006 (הדיינים שרמן, איזירר ובוארון) נקבע בדעת רוב, כי אין לחייב את האשה בגט "ובפסיקת ביה"ד האזורי 'הצדדים יתגרשו' יש לראות כהמלצה בלבד". כמו כן נקבע, כי לעניין "מתנת הקרקע" יש להחיל על הבעל דין של מורד בשל היותו מתרועע עם נשים אחרות ומהמר, אך בית הדין נמנע מלקבוע מסמרות והחליט להחזיר את הדיון בעניין זה לבית הדין האזורי. באשר לזכויות הפנסיה ציין בית הדין, כי האשה הסכימה לדון בנושא לפי הוראות חוק יחסי ממון, אולם מדובר במקרה חריג המצדיק סטייה מחלוקה שווה בשל העובדה שהבעל ביזבז כספים בהימורים. לסופו של יום הציע בית הדין פשרה, לפיה הבעל יקבל מחצית משווי בית המגורים בניכוי שווי המגרש ואת הזכויות הפנסיוניות שנצברו לפני הפירוד.
- דעת המיעוט (הדיין שרמן) גרסה, כי יש לאמץ את דעת המיעוט בבית הדין האזורי לפיה אין לחייב את האשה בגט, וכי יש להותיר אצלה את כל זכויותיה מהנישואין. הדיין בוארון סבר, כי יש להחזיר את הדיון לבית הדין האזורי על מנת שיקבע האם יש מקום לחיוב בגט.
4. בהחלטה נוספת של בית הדין הגדול מיום 3.1.2008 (הדיינים איזירר, חשאי ואלגרבל) נכתב, כי הצדדים לא קיבלו את הצעת הפשרה של בית הדין, וכי לאחר שהאשה תצהיר על נכונותה לקבל גט ימשיך בית הדין וידון בשאלות הרכושיות עובר לגט, כשפסק הדין בעניין יינתן לאחר מתן הגט.
5. אחר הדברים האלה הסכימה האשה לקבל גט, ובדיון שהתקיים בפני בית הדין העלו הצדדים טענות שונות בנוגע לסמכותו של בית הדין לדון בתביעות הרכושיות (החלטת בית הדין הגדול מיום 6.6.2010; הדיינים איזירר, אלגרבל ובארי).

ביום 21.10.2012 התקיים דיון נוסף בבית הדין הגדול (בפני הדיינים אלגרבל, בוארון ואיגרא), במהלכו הגיעו הצדדים להסכם פשרה לפיו יסודר בין הצדדים גט ולאחריו יגישו הצדדים לבית הדין סיכומים בנוגע לתביעות הרכושיות. עוד הוסכם, כי אף אחד מהצדדים לא יטען לחוסר סמכות של בית הדין.

6. ההחלטה נשוא העתירה ניתנה על ידי בית הדין הגדול (הדיינים אלגרבל, בוארון ואיגרא) ביום 18.4.2013. דעת הרוב גרסה, כי לאור התנהלותו של הבעל חל עליו דין מורד (כך גם עולה מהחלטת בית הדין מיום 3.1.2008), אך למרות זאת, הבעל לא הפסיד את חלקו במגרש מאחר שזה ניתן לו במתנה גמורה, ומכאן שהמגרש והבית שייכים לשני הצדדים בחלקים שווים. עם זאת, בית הדין דחה את תביעת הבעל לדמי שימוש על אף שהאשה התגוררה בבית לבדה מאז עזיבתו את הבית בשנת 2000. באשר לזכויות הכספיות, על פי חוק יחסי ממון נקבע, כי מועד הקרע הוא בשנת 2000 - קרי, המועד בו הבעל עזב את הבית, ונדחתה טענת האשה כי אין לבעל זכויות בכספיה מאחר שניהלו משטר רכושי נפרד. עוד נקבע, כי האשה זכאית לכתובה שסכומה ייקבע לאחר שתתבהר תמונת חלוקת הרכוש בכללותה.

דעת המיעוט גרסה, כי יש לחלק את המגרש והבית ביחס של 75%-25% לטובת האשה, בין היתר, מאחר שחל על הבעל דין מורד והוא אינו זכאי למתנה שניתנה לו על ידי האשה בשעתו.

7. כאמור, העתירה מנוסחת באופן מבולבל ובלשון קשה להבנה, אך ניתן להבין כי העותרת מלינה על כל תג ותג בהחלטתו של בית הדין הגדול. ככל שירדתי לסוף דעתה של העותרת, עיקר טענותיה נגד דעת הרוב לפיה יש לחלק את המגרש והבית בחלקים שווים עם הבעל. לטענתה, בית הדין החיל באופן שגוי את חוק יחסי ממון על הסכסוך בין הצדדים, מבלי שהתייחס לעמדת המשפט העברי בעניין, ומאחר שהבעל הוא מורד יש לבטל את המתנה שנתנה לו בשעתו. למיצער, היה על בית הדין להתחשב בחוב של האשה כלפי יורשי אחותה. עוד נטען, כי בית הדין יישם באופן שגוי את הוראות חוק יחסי ממון בכל הנוגע לזכויות הסוציאליות של האשה, בכך שלא התחשב בחריגים של החוק המצדיקים סטייה מהאיזון, כגון במקרה דנן בו הבעל השתמש בכספים המשותפים להימורים. בנוסף, מלינה העותרת על כך שעניינם של בני הזוג נדון בפני הרכבים שונים ולא על ידי הרכב אחד המצוי בתיק כפי שנדרש בתקנות בתי הדין.

8. אומר בקצרה כי דין העתירה להדחות.

טענות העותרת, רובן ככולן, הן טענות ערעוריות כנגד החלטות בית הדין. פעם אחר פעם חזר בית משפט זה והבהיר כי בית המשפט העליון בשבתו כבג"ץ אינו מכהן כערכאת ערעור על החלטותיהם של בתי הדין הרבניים, וההתערבות מצומצמת למקרים של חריגה מסמכות; פגיעה בכללי הצדק הטבעי; סטייה מהוראות החוק המכוונות לבית הדין הדתי; או כאשר נדרש סעד מן הצדק שאינו בסמכותו של בית משפט או בית-דין אחר (ראו, לדוגמה, בג"ץ 8947/12 פלונית נ' ביה"ד הרבני האזורי ירושלים והאסמכתאות שם (24.4.2013)). יש להצר על כך כי הדברים לא הופנמו, וחדשות לבקרים מוגשות עתירות כגון דא לפתחנו, משל ישבנו כערכאת ערעור שלישית על בתי הדין.

במקרה דנן, אף לא נטען כי בית הדין סטה מהחוק או מפסיקת בית המשפט. נהפוך הוא, העותרת מלינה על כך שבית הדין הסתייע בהוראות החוק בניגוד לדין העברי לגבי ביטול מתנה במקרה של מורד או מורדת. ברי כי על פי דיני המתנה, העברת מחצית המגרש לבעל (שעליו נבנה בית המגורים מכספים משותפים) היא מתנה גמורה ומושלמת על פי חוק המתנה, התשכ"ח-1968, וגם התנהגות "רעה לתפארת" של הבעל אינה מאפשרת חזרה ממתנה גמורה. בית הדין מצא, בדעת רוב, כי כך גם על פי הדין העברי "שבמתנה גמורה לא אומרים אדעתא למיפק לא יהיב". מובן, כי אין בית משפט זה נדרש להידרש לדעות השונות בסוגיה זו בדין העברי, ולבחינת טענת האשה לפיה גם על פי הדין העברי אין מדובר במתנה שרירה, קיימת וחלוטה.

עוד אציין, כי בית הדין טרם השלים מלאכתו, וייתכן כי תרופה לטענות האשה תימצא בהמשך, במסגרת הדיון בכתובה, וכפי שציין בית הדין, גובה הכתובה על כל מרכיביה ייקבע לאחר שתתקבל תמונת חלוקת הרכוש בכללותה.

9. הטענה היחידה, לטעמי, הראויה לכאורה לדיון במסגרת העתירה, נוגעת לטענת העותרת כי בית הדין נתן החלטתו בהרכב שלא דן בתיק מראשיתו. אכן, החובה החלה על בית הדין לקיים ישיבותיו בהרכב מלא בפני אותם שלושה דינים (בג"ץ 6334/96 אליהו נ' בית הדין האזורי בתל אביב, פ"ד נג(2) 153, 168 (1999)). עם זאת אין מדובר בכלל נוקשה שאינו כפוף לחריגים, וברגיל, תחולת הכלל כאשר הישיבות של בית הדין עוסקות באותו עניין וכאשר ישנה רציפות בין הישיבות ובעיקר, כאשר מדובר בערכאה דיונית שהחלה שמיעת ראיות (שם, בעמ' 169 ובאסמכתאות שם). בענייננו, ככל הנראה נבעו החילופין לפחות במידה רבה מפרישה לגמלאות של חלק מהדיינים. אולם מכל מקום, המדובר בהרכב של בית הדין הגדול כערכאת ערעור, הישיבות בעניינם של בני הזוג עסקו בעניינים שונים הקשורים לתיק וללא רצף בין ישיבה לישיבה, מה עוד שמדובר במספר ישיבות מצומצם יחסית שהתפרש לאורך שנים ארוכות. מכאן, שלא נפל פגם של ממש בכך שהרכב הדיינים שונה מישיבה לישיבה ואין בכך כדי לפגוע בזכויותיה של העותרת.

10. אשר על כן, דין העתירה להידחות על הסף. הרבה לפני משורת הדין, משלא נתבקשה תגובה, אין צו להוצאות. ניתן היום, ט"ז באלול תשע"ג (22.8.2013).